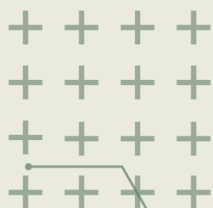

Sprawozdawczość jednostek gospodarczych

w dobie rozwoju
konceptji ESG

Redakcja naukowa

Mariusz Andrzejewski, Paweł Zieniuk

poltext

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Wstęp	17

CZĘŚĆ I

Sprawozdawczość i rewizja finansowa	25
--	----

Rozdział 1

Wpływ inflacji na sprawozdawczość i sytuację finansową jednostek gospodarczych na przykładzie wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie (<i>Dominika Jakielaszek</i>)	27
1.1. Wprowadzenie	27
1.2. Teoretyczne aspekty inflacji	28
1.3. Wpływ inflacji na sytuację finansową jednostek gospodarczych	29
1.4. Wpływ inflacji na sprawozdawczość finansową	31
1.5. Wpływ inflacji na sytuację finansową i sprawozdawczość jednostek gospodarczych na przykładzie Dino Polska SA oraz SEKO SA	33
1.6. Podsumowanie	34

Rozdział 2

Czy wyniki finansowe są współzależne z cenami akcji? Studium empiryczne na przykładzie wybranych spółek giełdowych (<i>Zuzanna Kielbasa, Marzena Brewińska</i>)	37
2.1. Wprowadzenie	37
2.2. Jakość sprawozdania finansowego	38
2.3. Sprawozdanie finansowe jako źródło informacji dla inwestorów giełdowych	41

2.4. Metodyka badania empirycznego	43
2.5. Podsumowanie	48

Rozdział 3

MSSF 16 Leasing jako odpowiedź na potrzeby raportowania sytuacji finansowej przez przedsiębiorstwa (<i>Anna Mokryńska</i>)	49
3.1. Wprowadzenie	49
3.2. Klasyfikacja leasingu przed wprowadzeniem MSSF 16	50
3.3. Identyfikacja leasingu według MSSF 16	50
3.4. Ujęcie leasingu w księgach leasingobiorcy	52
3.5. Wpływ MSSF 16 na sprawozdanie finansowe leasingobiorcy	53
3.6. Podsumowanie	56

Rozdział 4

Sprawozdanie finansowe jako podstawowe źródło informacji do podejmowania decyzji menedżerskich (<i>Wiktoria Szurlej</i>)	57
4.1. Wprowadzenie	57
4.2. Istota i znaczenie sprawozdania finansowego	58
4.3. Zasady sporządzania sprawozdań finansowych	60
4.4. Proces podejmowania decyzji menedżerskich	62
4.5. Wykorzystanie danych wynikających ze sprawozdań finansowych do wspomagania procesu zarządzania	63
4.6. Podsumowanie	65

Rozdział 5

Rachunek przepływów pieniężnych jako narzędzie oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa (<i>Zuzanna Rojowska</i>)	67
5.1. Wprowadzenie	67
5.2. Rachunek przepływów pieniężnych jako element sprawozdania finansowego	67
5.3. Metodologia oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstwa na podstawie rachunku przepływów pieniężnych	69
5.4. Ocena sytuacji finansowej wybranych spółek giełdowych	73
5.5. Podsumowanie	76

Rozdział 6

Strategie zarządzania finansami przedsiębiorstw na przykładzie wybranych spółek sektora energetycznego notowanych na GPW w Warszawie (<i>Weronika Kowalska</i>)	77
---	----

6.1. Wprowadzenie	77
6.2. Rodzaje krótkoterminowych strategii zarządzania finansami przedsiębiorstwa	77
6.3. Dobór struktury kapitału	80
6.4. Proces wyboru strategii zarządzania finansami	81
6.5. Analiza strategii zarządzania finansami wybranych przedsiębiorstw energetycznych notowanych na GPW	82
6.6. Podsumowanie	85

Rozdział 7

Struktura kapitału polskich spółek giełdowych przed i po wybuchu pandemii (<i>Bartłomiej Pilch</i>)	87
7.1. Wprowadzenie	87
7.2. Teorie dotyczące struktury kapitału	88
7.3. Determinanty struktury kapitału	92
7.4. Pandemia a struktura kapitału przedsiębiorstw	98
7.5. Metodyka badania	101
7.6. Badanie empiryczne	104
7.7. Podsumowanie	111

Rozdział 8

Zmiany w sprawozdawczości finansowej w świetle polskich i międzynarodowych regulacji i standardów (<i>Jakub Tokarz</i>)	113
8.1. Wprowadzenie	113
8.2. Sprawozdanie finansowe według standardów międzynarodowych oraz ustawy o rachunkowości	114
8.3. Kierunki zmian w sprawozdawczości finansowej w ostatnich latach	116
8.4. Podsumowanie	120

Rozdział 9

Krajowy System e-Faktur jako perspektywa rozwoju sprawozdawczości finansowej (<i>Aleksandra Kutypa, Karolina Łabuda</i>)	121
9.1. Wprowadzenie	121
9.2. Rozwój sprawozdawczości finansowej w kontekście zmian technologicznych	122
9.3. Problem „papierologii” w branży księgowej	124
9.4. Wiedza i nastawienie do Krajowego Systemu e-Faktur	128
9.5. Podsumowanie	130

Rozdział 10

Analiza preferencji studentów dotyczących otrzymywania dowodów zakupu (<i>Bartosz Buta, Natalia Hachlica</i>)	133
10.1. Wprowadzenie	133
10.2. Istota dowodów zakupu	134
10.3. Współczesny kierunek rozwoju dowodów zakupu	136
10.4. Metodyka badania i próba badawcza	138
10.5. Rezultaty badania empirycznego	138
10.6. Podsumowanie	144

Rozdział 11

Biegły rewident – alfa i omega? Współczesne wyzwania rozwoju rewizji finansowej (<i>Martyna Kapka</i>)	147
11.1. Wprowadzenie	147
11.2. Realia rewizji finansowej w kontekście pandemii COVID-19	148
11.3. Technologie informatyczne stosowane w rachunkowości i rewizji finansowej	149
11.4. Współczesne wymogi legislacyjne dotyczące cyfryzacji raportowania i ich wpływ na pracę zespołów audytowych	153
11.5. Rewizja finansowa w świetle idei zrównoważonego rozwoju i raportowania zintegrowanego	155
11.6. Podsumowanie	156

Rozdział 12

Jakość jako paradygmat współczesnego audytu (<i>Robert Tkocz</i>)	159
12.1. Wprowadzenie	159
12.2. Próba zdefiniowania pojęcia jakości na gruncie finansów i rachunkowości	159
12.3. Pomiar jakości w audycie	161
12.4. Wpływ nowelizacji przepisów Krajowego Standardu Badania 220 na firmy audytorskie	165
12.5. Podsumowanie	168

Rozdział 13

Geneza, wykorzystanie i perspektywy rewizji finansowej w sektorze pozarządowym (<i>Norbert Nowak, Marek Witczak</i>)	169
13.1. Wprowadzenie	169
13.2. Rola i znaczenie audytu w organizacjach	170
13.3. Geneza rewizji finansowej	171

13.4. Przykłady wykorzystania rewizji finansowej w sektorze pozarządowym . . .	174
13.5. Podsumowanie	175

CZĘŚĆ II

Sprawozdawczość niefinansowa	177
---	------------

Rozdział 14

Rosnące znaczenie informacji niefinansowych (<i>Kamila Koszła</i>)	179
14.1. Wprowadzenie	179
14.2. Raportowanie niefinansowe – definicja, cele, zakres	179
14.3. Wyniki badania empirycznego	182
14.4. Podsumowanie	186

Rozdział 15

Raport zintegrowany jako odpowiedź na potrzebę zmian w sprawozdawczości (<i>Wiktoria Trochimiuk</i>)	187
15.1. Wprowadzenie	187
15.2. Zmiany w sprawozdawczości	187
15.3. Istota i cel raportu zintegrowanego	189
15.4. Problemy związane z raportowaniem zintegrowanym	191
15.5. Społeczna odpowiedzialność biznesu i zrównoważony rozwój jako elementy raportu zintegrowanego	192
15.6. Podsumowanie	193

Rozdział 16

Wpływ społecznej odpowiedzialności biznesu na sprawozdawczość (<i>Joanna Czupich</i>)	195
16.1. Wprowadzenie	195
16.2. Istota społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw	196
16.3. Przyczyny rozwoju tradycyjnej sprawozdawczości finansowej	198
16.4. Wpływ CSR na wybrane aspekty sprawozdawczości finansowej	200
16.5. Podsumowanie	202

Rozdział 17

Raportowanie CSR a raportowanie ESG – zmiana podejścia do ujawniania informacji niefinansowych przedsiębiorstw (<i>Emilia Parkita</i>)	203
17.1. Wprowadzenie	203
17.2. Historia i istota koncepcji raportowania CSR i ESG	203

17.3. Dyrektywa CSRD – zmiany w obszarze ujawniania informacji niefinansowych	207
17.4. Audyt w obliczu zachodzących zmian prawnych w dziedzinie raportowania niefinansowego	209
17.5. Podsumowanie	210

Rozdział 18

Wpływ zmian regulacji prawnych dotyczących ujawniania informacji niefinansowych na raportowanie podmiotów (<i>Klaudia Soja, Karolina Soja</i>)	213
18.1. Wprowadzenie	213
18.2. Istota raportowania informacji niefinansowych	214
18.3. Rozwój raportowania niefinansowego w ostatnich latach	215
18.4. Konsekwencje wprowadzenia dyrektywy CSRD z perspektywy przedsiębiorstw	218
18.5. Podsumowanie	221

Rozdział 19

Wpływ dyrektywy CSRD na rozwój sprawozdawczości niefinansowej (<i>Zofia Szulec</i>)	223
19.1. Wprowadzenie	223
19.2. Społeczna odpowiedzialność biznesu i zrównoważony rozwój	223
19.3. Przyczyny wprowadzania nowych dyrektyw przez Unię Europejską	225
19.4. Najważniejsze zmiany w sprawozdawczości niefinansowej wynikające z dyrektywy CSRD	226
19.5. Standardy sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju	228
19.6. Podsumowanie	229

Rozdział 20

Wpływ ESG na działalność przedsiębiorstwa (<i>Julia Nowak, Dariusz Pyzia</i>)	231
20.1. Wprowadzenie	231
20.2. Pojęcie raportowania niefinansowego	231
20.3. Podmioty zobowiązane do raportowania niefinansowego	233
20.4. Znaczenie raportowania niefinansowego wśród przedsiębiorstw	235
20.5. Znaczenie raportowania niefinansowego wśród konsumentów – wyniki badań empirycznych	236
20.6. Podsumowanie	241

Rozdział 21

Sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju z perspektywy przedsiębiorstw (<i>Aleksandra Ciężkowska</i>)	243
--	-----

21.1. Wprowadzenie	243
21.2. Istota sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju	243
21.3. Rozwiązania legislacyjne w zakresie sprawozdawczości niefinansowej	246
21.4. Raportowanie działań z zakresu zrównoważonego rozwoju z perspektywy przedsiębiorstw – wyniki badania empirycznego	250
21.5. Podsumowanie	253
Bibliografia	255
Spis rysunków	277
Spis tabel	280

Wstęp

Nieustannym zmianom otoczenia prawnego i gospodarczego podmiotów prowadzących księgi rachunkowe towarzyszy ciągła ewolucja systemu rachunkowości i sprawozdawczości. W ostatnich latach w Polsce ustawy i rozporządzenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, rachunkowością i prawem podatkowym były wielokrotnie zmieniane, co miało związek nie tylko z wprowadzaniem licznych modyfikacji prawa na szczeblu krajowym, lecz także z implementacją rozwiązań wynikających z dyrektyw unijnych. Na finalny produkt systemu rachunkowości, jakim jest sprawozdanie finansowe, mają także wpływ turbulentne zmiany zachodzące w gospodarce, a w ostatnich latach związane choćby ze skutkami pandemii, wojny w Ukrainie czy wysokiej inflacji. Nie sposób nie wspomnieć również o rosnących potrzebach informacyjnych interesariuszy, finalnych odbiorców raportów sporządzanych przez przedsiębiorstwa. Potrzeba otrzymywania szybkiej, wiarygodnej informacji nie tylko dotyczącej sytuacji majątkowo-finansowej i rezultatów działalności gospodarczej osiągniętych przez przedsiębiorstwa, ale też spraw środowiskowych, społecznych i pracowniczych, doprowadziła do rozwoju koncepcji CSR (*Corporate Social Responsibility*), ESG (*Environmental, Social and Governance*) czy też idei raportowania zintegrowanego.

Wydaje się więc, że informacje niefinansowe, uzupełniające tradycyjne sprawozdanie finansowe, na stałe znalazły swoje miejsce w systemie sprawozdawczości przedsiębiorstw, a wydana w grudniu 2022 r. dyrektywa Parlamentu Europejskiego, rozszerzająca obowiązek ujawniania informacji niefinansowych na kolejne grupy podmiotów, doprowadzi do dalszego wzrostu znaczenia raportów społecznej odpowiedzialności biznesu. Z kolei wprowadzenie obowiązkowej atestacji informacji niefinansowych, przy ciągłym zapotrzebowaniu na wiarygodne informacje finansowe, wymagające profesjonalnej weryfikacji przyczyni się do dalszego rozwoju i postawi nowe wyzwania przed współczesnym audytem.

Głównym celem niniejszej monografii jest przedstawienie aktualnych i ważnych problemów współczesnej sprawozdawczości finansowej i niefinansowej na podstawie przeprowadzonych rozważań teoretycznych i wyników własnych badań empirycznych. Autorzy poszczególnych rozdziałów podjęli rozważania skoncentrowane wokół tematów związanych m.in.:

- z wpływem zmian otoczenia gospodarczego zachodzących w ostatnich latach na finalny produkt systemu rachunkowości,
- ze zmianami regulacji prawnych i standardów, wpływających na sprawozdawczość finansową i niefinansową, a także pracę niezależnych ekspertów dokonujących atestacji tych sprawozdań,
- z wpływem nowoczesnych technologii, cyfryzacji i digitalizacji na rozwój sprawozdawczości,
- z rozwojem idei społecznej odpowiedzialności biznesu i raportowania zintegrowanego.

Część I monografii „Sprawozdawczość i rewizja finansowa” zawiera 13 opracowań poruszających tematy związane z aktualnymi wyzwaniami sprawozdawczości i rewizji finansowej, oparte na rozważaniach teoretycznych, wynikających z analizy literatury przedmiotu oraz aktów prawnych i standardów, a także, co należy podkreślić, nawiązujące do wyników przeprowadzonych własnych badań empirycznych.

W rozdziale pierwszym „Wpływ inflacji na sprawozdawczość i sytuację finansową jednostek gospodarczych na przykładzie wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie” została przedstawiona i wyjaśniona istota zjawisk inflacyjnych z uwzględnieniem obecnej sytuacji gospodarczej Polski. Zaprezentowano metody pomiaru wzrostu cen w gospodarce oraz rodzaje inflacji, podkreślając wpływ wysokiej stopy wzrostu cen na sytuację finansową podmiotów gospodarczych. Szczególna uwaga została zwrócona na aspekt sprawozdawczości finansowej w czasie rosnącej inflacji. Rozważania teoretyczne uzupełniają wnioski z autorskiego badania empirycznego, związanego z wpływem rosnących cen na wybrane podmioty gospodarcze.

Sprawozdanie finansowe jako fundamentalne źródło informacji o działalności jednostek gospodarczych przedstawia sytuację majątkową i finansową oraz rezultaty działalności gospodarczej. W rozdziale drugim „Czy wyniki finansowe są współzależne z cenami akcji? Studium empiryczne na przykładzie wybranych spółek giełdowych” podjęto próbę udowodnienia, że rzetelne i jasne odzwierciedlenie sytuacji podmiotu mające bezpośrednie przełożenie na jakość sprawozdania finansowego wpływa na rozwój inwestycji giełdowych przez stymulację decyzji inwestycyjnych użytkowników giełdy. W rozdziale przedstawiono wyniki badania empirycznego dotyczącego analizy współzależności zysku netto osiąganego przez wybrane spółki giełdowe oraz kursu ich akcji na giełdzie.

Rosnące możliwości pozyskiwania przez podmioty gospodarcze zewnętrznych źródeł finansowania doprowadziły do rozwoju różnych form leasingu. Odzwierciedlenie skutków transakcji leasingowych w sprawozdaniu finansowym jest zagadnieniem wciąż aktualnym, zwłaszcza w obliczu zmian zasad ujmowania tych transakcji wprowadzonych w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości

Finansowej 16. W rozdziale trzecim „MSSF 16 Leasing jako odpowiedź na potrzeby raportowania sytuacji finansowej przez przedsiębiorstwa” oprócz zaprezentowania nowych zasad identyfikacji i ujmowania transakcji leasingowych przedstawiono wyniki studium empirycznego, ukazującego wpływ stosowania MSSF 16 na sprawozdania finansowe wybranych spółek giełdowych.

Funkcja informacyjna sprawozdania finansowego, umożliwiająca dostarczanie informacji niezbędnych w procesie zarządzania jednostką przez interesariuszy wewnętrznych, stała się punktem wyjścia do rozważań zaprezentowanych w rozdziale czwartym „Sprawozdanie finansowe jako podstawowe źródło informacji do podejmowania decyzji menedżerskich”. W rozdziale omówiono zasady przygotowywania sprawozdania finansowego, a także etapy procesu decyzyjnego, co umożliwiło wskazanie roli sprawozdania finansowego w dostarczaniu niezbędnych informacji dla menedżerów.

W rozdziale piątym „Rachunek przepływów pieniężnych jako narzędzie oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa” podjęto temat wykorzystania rachunku przepływów pieniężnych jako praktycznego narzędzia do oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. Omówiono istotę rachunku przepływów pieniężnych jako elementu sprawozdania finansowego jednostki oraz przedstawiono podstawowe metody analizy danych finansowych oparte na informacjach zawartych w sprawozdaniu z przepływów. Dla potwierdzenia teoretycznych rozważań w praktyce przeprowadzono badanie empiryczne na próbie spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Próba ustalenia, jakie strategie zarządzania finansami zastosowano w wybranych przedsiębiorstwach giełdowych, została podjęta w rozdziale szóstym „Strategie zarządzania finansami przedsiębiorstw na przykładzie wybranych spółek sektora energetycznego notowanych na GPW w Warszawie”. W rozdziale zaprezentowano teoretyczne zagadnienia dotycząc cech podstawowych strategii zarządzania finansami oraz determinant wyboru odpowiedniej strategii. Na podstawie autorskiego badania empirycznego ustalono, jakimi strategiami kierują się wybrane przedsiębiorstwa sektora energetycznego, notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Rozdział siódmy „Struktura kapitału polskich spółek giełdowych przed i po wybuchu pandemii” rozszerza rozważania teoretyczne dotyczące wyboru struktury kapitału, odnosząc je do okresu pandemicznego, istotnie wpływającego na sytuację majątkowo-finansową przedsiębiorstw. Na podstawie modeli statystycznych autor dokonał weryfikacji determinant oddziałujących na strukturę kapitału polskich spółek giełdowych w okresie przedpandemicznym, porównując otrzymane rezultaty z danymi za rok 2020. Wyniki przeprowadzonego badania wskazały na istotne, ujemne powiązanie płynności finansowej z udziałem zobowiązań w pasywach, dodatnie w przypadku rozmiaru firmy i poziomu długu. W przypadku pozostałych zmiennych ich oddziaływanie było zróżnicowane

w latach 2019 i 2020. Otrzymane rezultaty potwierdzają istotny wpływ sytuacji gospodarczej związanej z pandemią na strukturę kapitału polskich przedsiębiorstw.

W zmieniającym się otoczeniu gospodarczym i prawnym sprawozdawczość finansowa musi nadążać za globalnymi trendami. W rozdziale ósmym „Zmiany w sprawozdawczości finansowej w świetle polskich i międzynarodowych regulacji i standardów” przedstawiono wybrane trendy wpływające na kształt i treść sprawozdań finansowych, opisując genezę tych trendów oraz ich obecny wpływ na sprawozdawczość finansową.

Rozwój nowoczesnych technologii, automatyzacja procesów i dążenie do minimalizacji kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa stały się inspiracją do podjęcia tematu zaprezentowanego w rozdziale dziewiątym „Krajowy system e-faktur jako perspektywa rozwoju sprawozdawczości finansowej”. Dzięki zastosowaniu systemu e-faktur przedsiębiorstwa mogą ułatwić proces sporządzania sprawozdań finansowych oraz przyczynić się do zwiększenia przejrzystości przekazywanych danych. Intencją autorek było przedstawienie zarówno zalet, jak i wad tego systemu w kontekście rozwoju sprawozdawczości finansowej.

Rozdział dziesiąty „Analiza preferencji studentów dotyczących otrzymywania dowodów zakupu” przedstawia istotę dowodów zakupu, ich rodzaje oraz znaczenie w kontekście rachunkowości i sprawozdawczości finansowej. Autorzy podejmują rozważania dotyczące współczesnego kierunku rozwoju dowodów zakupu, opierając wnioski na wynikach autorskiego badania ankietowego dotyczącego preferencji studentów w zakresie otrzymywania dowodów zakupu.

W rozdziale jedenastym „Biegły rewident – alfa i omega? Współczesne wyzwania rozwoju rewizji finansowej” zwrócono uwagę na wybrane aspekty prowadzenia badań sprawozdań finansowych w kontekście współcześnie zachodzących zmian. Poruszono m.in. temat wpływu pandemii COVID-19 na pracę biegłych rewidentów, omówiono wybrane narzędzia i rozwiązania wykorzystujące nowoczesne technologie informatyczne w pracy audytorów, a także odniesiono się do kwestii zmian standardów i regulacji prawnych wpływających na funkcjonowanie firm audytorskich.

Wokół wyzwań współczesnej rewizji finansowej koncentrują się również rozważania zaprezentowane w rozdziale dwunastym „Jakość jako paradygmat współczesnego audytu”, w którym zestawiono najważniejsze kwestie związane z zarządzaniem jakością w firmach audytorskich oraz dokonano oceny wpływu znowelizowanego Krajowego Standardu Badania 220 na działalność tych przedsiębiorstw.

Potwierdzenie wiarygodności sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów może dotyczyć różnych sektorów, w tym organizacji pozarządowych. W rozdziale trzynastym „Geneza, wykorzystanie i perspektywy rewizji finansowej w sektorze pozarządowym” podkreślono kluczową rolę rewizji finansowej

w zapewnianiu transparentności i wiarygodności informacji finansowych na przykładzie organizacji *non profit*, prowadzących działalność w obszarze sportu i kultury fizycznej oraz związanych z ochroną środowiska. Na wybranych przykładach autorzy podejmują próbę udowodnienia, że dzięki audytowi finansowemu w organizacjach pozarządowych można zapobiec nadużyciom i nieprawidłowościom, a także zapewnić właściwe wykorzystanie funduszy organizacji oraz osiągnięcie celów organizacji.

Część II monografii „Sprawozdawczość niefinansowa” zawiera 8 opracowań związanych z rozwojem idei CSR (*Corporate Social Responsibility*) i ESG (*Environmental, Social and Governance*) oraz ich wpływem na zmiany we społecznej sprawozdawczości. O aktualności rozważań podejmowanych w tej części monografii świadczy opublikowana 14 grudnia 2022 r. nowa dyrektywa Parlamentu Europejskiego dotycząca raportowania w zakresie zrównoważonego rozwoju (tzw. Dyrektywa CSRD). Wprowadza ona wiele zmian związanych z raportowaniem niefinansowym, zmieniając m.in. zakres podmiotów objętych tym obowiązkiem, standardy raportowania, a także wprowadzając stopniowo obligatoryjną weryfikację informacji niefinansowych przez podmioty świadczące niezależne usługi atestacyjne. Zmiany wynikające z implementacji tej dyrektywy do polskiego porządku prawnego będą miały w najbliższych latach duży wpływ zarówno na pracę księgowych opracowujących dane do raportów spółek, jak i biegłych rewidentów podejmujących się usług atestacyjnych.

W rozdziale czternastym „Rosnące znaczenie informacji niefinansowych” skoncentrowano rozważania na znaczeniu raportowania danych niefinansowych dla akcjonariuszy oraz konsumentów. Podkreślono szanse, jakie stawia przed przedsiębiorstwami sporządzanie raportów niefinansowych w kontekście ograniczania negatywnego wpływu działalności jednostki na środowisko, spowodowanego zarządzaniem wewnątrz jednostki, jak i dzięki wyborom świadomych konsumentów.

W rozdziale piętnastym „Raport zintegrowany jako odpowiedź na potrzebę zmian w sprawozdawczości” została omówiona koncepcja raportu zintegrowanego w odniesieniu do zmian w sprawozdawczości, zaprezentowano istotę, cel, strukturę oraz problemy, z jakimi mierzą się jednostki decydujące się na realizację tej koncepcji. Intencją autora było udowodnienie, że raport zintegrowany jest nowym etapem w sprawozdawczości, w której tradycyjne sprawozdanie finansowe postrzegane jest jako niewystarczające.

Rozdział szesnasty „Wpływ społecznej odpowiedzialności biznesu na sprawozdawczość” dotyczy społecznej odpowiedzialności biznesu, stanowiącej obecnie popularną koncepcję zarządzania przedsiębiorstwami. W opracowaniu zaprezentowano istotę oraz systematykę społecznej odpowiedzialności biznesu, przyczyny rozwoju tradycyjnej sprawozdawczości finansowej, a także liczne powiązania na drodze rozwoju obu z podanych form raportowania. Przystawiono

ponadto wybrane aspekty ukazujące wpływ społecznej odpowiedzialności biznesu na sprawozdawczość finansową.

Wyjaśnienie różnic między ideą CSR a ESG stało się celem rozważań podjętych w rozdziale siedemnastym „Raportowanie CSR a raportowanie ESG – zmiana podejścia do ujawniania informacji niefinansowych przedsiębiorstw”. W rozdziale odniesiono się do zmian regulacji prawnych i standardów, które modyfikują podejście do ujawniania informacji niefinansowych przedsiębiorstw, a także dają nowe możliwości rozwoju audytu.

Kontynuację rozważań dotyczących zmian regulacji prawnych związanych z ujawnianiem informacji niefinansowych można odnaleźć w rozdziale osiemnastym „Wpływ zmian regulacji prawnych dotyczących ujawniania informacji niefinansowych na raportowanie podmiotów”. W rozdziale przedstawiono zmiany w podejściu do raportowania zachodzące w ostatnich latach oraz skupiono uwagę na nowych wymogach sprawozdawczych, wynikających z wprowadzenia dyrektywy CSRD. W rezultacie przeprowadzonego badania stwierdzono, że zakres obowiązków sprawozdawczych przedsiębiorstw nieustannie wzrasta.

Współczesny świat wywiera na przedsiębiorstwach coraz większą presję troski nie tylko o ekonomiczną stronę przedsiębiorstwa, lecz również na ograniczenie jego negatywnego wpływu na środowisko i o dbałość o prawa społeczeństwa zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju. W rozdziale dziewiętnastym „Wpływ Dyrektywy CSRD na rozwój sprawozdawczości niefinansowej” autorka omawia zapisy nowej dyrektywy unijnej, dotyczącej raportowania niefinansowego, podkreślając, że wprowadzane zmiany należy traktować jako odpowiedź na rozwój świadomości inwestorów i konsumentów.

Zwiększająca się świadomość konsumentów na temat zrównoważonego rozwoju, wymagająca od przedsiębiorców troski o kwestie uwzględniane w obszarze ESG oraz dokonywania odpowiednich ujawnień w raportach są również kanwą rozważań zaprezentowanych w rozdziale dwudziestym „Wpływ ESG na działalność przedsiębiorstwa”. Rozdział uzupełnia prezentacja wyników autorskiego badania ankietowego przeprowadzonego na grupie konsumentów w celu uzyskania ich stanowiska dotyczącego wpływu społecznie odpowiedzialnych działań przedsiębiorstw na ich decyzje konsumenckie.

Z kolei postawa przedsiębiorstw wobec problematyki raportowania działań z zakresu ESG stała się tematem rozważań teoretycznych i inspiracją do podjęcia badania empirycznego, którego rezultaty przedstawiono w rozdziale dwudziestym pierwszym „Sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju z perspektywy przedsiębiorstw”. Autorka wskazała na wyzwania i konsekwencje towarzyszące rosnącemu znaczeniu społecznej odpowiedzialności biznesu z punktu widzenia przedsiębiorstw. Z kolei rezultaty badania empirycznego pozwoliły na sformułowanie wniosków dotyczących poziomu świadomości i wiedzy przedsiębiorstw na temat zagadnień związanych z raportowaniem społecz-

nie odpowiedzialnym oraz umożliwiły ocenę przejrzystości wprowadzanych regulacji prawnych.

Niniejsza monografia jest rezultatem międzyuczelnianego projektu naukowego „Perspektywy rozwoju oraz kierunki zmian sprawozdawczości i rewizji finansowej”, w którym udział brali studenci polskich uczelni wyższych – Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie.

Autorzy i redaktorzy naukowci mają nadzieję, że treści zawarte w monografii zachęcą studentów kolejnych roczników do podejmowania aktualnych i ważnych tematów w swoich pracach licencjackich i magisterskich. Zaprezentowane rozważania teoretyczne oraz wnioski sformułowane na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych sprawiają, że monografia, oprócz walorów edukacyjnych, wnosi także wartość dodaną dla nauki i praktyki gospodarczej związanej z rachunkowością, sprawozdawczością i rewizją finansową, a prezentowane poglądy i koncepcje mogą stać się inspiracją do dalszych badań i poszukiwań naukowych.

Mariusz Andrzejewski
Paweł Zieniuk

Nieustannym zmianom otoczenia prawnego i gospodarczego podmiotów prowadzących księgi rachunkowe towarzyszy ewolucja systemu rachunkowości i sprawozdawczości. W ostatnich latach w Polsce ustawy i rozporządzenia dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, rachunkowości i prawa podatkowego były wielokrotnie zmieniane, co miało związek nie tylko z licznymi modyfikacjami prawa na szczeblu krajowym, ale też z przyjęciem rozwiązań wynikających z dyrektyw unijnych. Na finalny produkt systemu rachunkowości, czyli sprawozdania finansowego, mają także wpływ zmiany zachodzące w gospodarce oraz rosnące potrzeby informacyjne interesariuszy, końcowych odbiorców raportów sporządzanych przez przedsiębiorstwa. Potrzeba otrzymywania szybkiej, wiarygodnej informacji nie tylko dotyczącej sytuacji majątkowo-finansowej i rezultatów działalności gospodarczej osiąganych przez przedsiębiorstwa, ale też kwestii środowiskowych, społecznych i pracowniczych doprowadziła do rozwoju koncepcji CSR, ESG oraz idei raportowania zintegrowanego. Wydaje się więc, że informacje niefinansowe uzupełniające tradycyjne sprawozdanie finansowe na stałe trafiły do systemu sprawozdawczości przedsiębiorstw, a wydana w grudniu 2022 r. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego, rozszerzająca obowiązek ujawniania informacji niefinansowych na kolejne grupy podmiotów doprowadzi do dalszego wzrostu znaczenia raportów społecznej odpowiedzialności biznesu. Z kolei wprowadzenie obowiązkowej atestacji informacji niefinansowych przy ciągłym zapotrzebowaniu na wiarygodne informacje finansowe, wymagające profesjonalnej weryfikacji postawi nowe wyzwania przed współczesnym audytem.

Autorzy poszczególnych rozdziałów podejmują rozważania teoretyczne i prezentują wyniki badań empirycznych dotyczące aktualnych i ważnych problemów współczesnej sprawozdawczości finansowej i niefinansowej. W kręgu zainteresowań autorów znalazły się m.in.:

- wpływ zmian otoczenia gospodarczego zachodzących w ostatnich latach na finalny produkt systemu rachunkowości;
- zmiany regulacji prawnych i standardów wpływające na sprawozdawczość finansową i niefinansową, a także na pracę niezależnych ekspertów dokonujących atestacji tych sprawozdań;
- wpływ nowoczesnych technologii, cyfryzacji i digitalizacji na rozwój sprawozdawczości;
- rozwój idei społecznej odpowiedzialności biznesu i raportowania zintegrowanego.

Książka jest rezultatem projektu naukowego, w którym uczestniczyli studenci polskich uczelni wyższych – Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza.

